
Alapfogalmak

- katekéta = hitoktató, a hitre nevelő
- katekumen = aki bevezetést nyer a hitéletbe
- katekizmus = a hitoktatás anyagát tartalmazó könyv
- kateketika = rendszerezi a katekézissel kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismereteket

A katekézis mibenléte

- Jézus arra hívta meg tanítványait, hogy **vele legyenek**. Arra, hogy töltekezzenek, hogy növekedjenek. Az Ő jelenléte volt az, amely a növekedésüket elősegítette. Nemcsak passzívan hallgatták időnként a Mester tanítását, hanem látták és tapasztalták Jézus csodáit és magatartását, egész lényét. Ott voltak vele a hétköznapokban is, és megtapasztalták a Mester kisugárzását az egyszerű emberek és helyzetek felé.
- „A katekézis a gyermekek, fiatalok és felnőttek olyan hitre való nevelése, amely leginkább **a keresztény tanításnak rendszeres átadásában történik azzal a céllal, hogy a hívőket bevezessék a keresztény élet egészébe**”
- A pápa ezzel a mondatával arra is rávilágít, hogy tévedés lenne azt állítani, hogy a katekézis pusztán egy gyermekeknek nyújtandó tevékenység lenne. **Sokkal inkább egy olyan folyamatról van szó, amelybe bármelyik életkorban be lehet kapcsolódni**, és egy bizonyos folyamatosságot mutat.
- A **kateketika oktatási célja**: a keresztény örömhír, az Evangélium olyatén átadása, hogy a tanuló *megértse*, és *meg tudja élni* Krisztus üzenetét, beleértve, hogy felelni tudjon, ha bárki rákérdez meggyőződésére (1Pét 3,15).
- A **katekézis nevelési célja**: az ember bevezetése a keresztény életbe, Krisztushoz kötődve és róla tanúságot téve az Egyház közösségében.
- A **katekézis tárgya**: a keresztény örömhír teljessége, tehát mindaz amit a kinyilatkoztatásból kaptunk az Egyház értelmezésében, alkalmazkodva az oktatottak hitbéli ismereteihez és életkori sajátosságaihoz.
- A **katekézis forrásai**

A katekézis fő feladatai

- A hit megismertetése
- A liturgikus nevelés

- Az erkölcsi nevelés
- Az imádságra nevelés
- A közösségi életre nevelés
- Beavatás a missziós küldetésbe

A katekézis lényeges tulajdonságai

- *A katekézis belső szerkezete szentháromságosan Krisztus központú.* Állandóan hangsúlyozza Isten titkát és üdvözítő tervét, amely az Atyához vezet a Fiú által a Szentlélekben.
- *A katekézis a keresztény misztériumba beavató folyamat.* Állandóan azt keresi, hogyan segítheti az egyén és a közösség hitének érlelődését. Úgy, hogy rámutatva az egyes elemek összefüggésére a maga teljességében mutatja be az egységes egészet, a keresztény üzenetet.
- *A katekézis a kinyilatkoztatás fényében Krisztusban értelmezi, táplálja az ember életét és beavatja a már jelen lévő Isten Országába.*
- A hatékony katekézis mindenkor tekintetbe veszi a katekézisben résztvevők kulturális, nyelvi és társadalmi körülményeit.
- A katekézis az Egyházi Tanítóhivatal irányítása mellett végzi tevékenységét

A Katekézis nehéz pontjai és gyengeségei

- A katekézis fogalma nem vált még egészen tudatossá a katekétákban
- A kinyilatkoztatás áthatja a kateketikai tevékenységet, a hagyomány kisebb jelentőségű (vagy egyikről sem veszünk tudomást?)
- Jézust egyoldalúan emberinek mutatják be, az emberségét ragadják meg.
- A katekézis belsőleg kötődik az Egyház liturgikus és szentségi életéhez, azonban a katekézis liturgikus forrásai nem mindig kapják meg az őket megillető helyet.
- Bizonyos esetekben a pedagógiai módszerek és technikák néha túlzott hangsúlyt kapnak.
- A katekézis sokszor csak a tanúságtételt, a más vallásúakkal és felekezetűekkel való dialógust emeli ki, holott a pogányok felé misszionálásra is kellene felkészítenie.

A katekézis feltételei

- Paradigma: DV 2.
- A személyes dimenzió
- A történelmi dimenzió
- A folyamatosság dimenziója
- A krisztusközpontúság dimenziója

Iskolai hitoktatás vagy iskolai katekézis

- Ma egy perspektíva-váltásnak vagyunk tanúi. Már **nem a hit-ismeret** van a középpontban, **hanem a személy, az alany, aki értékes tapasztalatokkal rendelkezik.**
- A szekularizált társadalom: Egy olyan helyzetben ahol a vallást leértékelik és elítélik, a katekézis és az iskolai vallásoktatás az ember életében és aktivitásaiban keresnek helyet a vallás számára
- Az az igyekezet, hogy újra-evangelizálják azokat az európai országokat, amelyek eltávolodtak a keresztény hittől. Ezért szükséges, hogy a katekézis *dialógusba kerüljön az emberek alapvető kérdéseivel*, oly módon hogy felülkerekedjen a hit és az élet dualizmusán.
- Az „iskola” részéről felmerülő követelmények: Az iskola egy laikus (világi) valóság. Ha a vallás helyet akar találni ebben az intézményben úgy csak iskolai és kulturális indítékkal teheti, vagyis olyan indítékokkal amelyek érvényesek mindenki számára.

Katekézis a II. Vatikáni Zsinat után

- A zsinat elhatározásai
  - Általános érvényű kateketikai iránymutatás kiadása (ChD 44).
  - Papnövendékek és katekéták képzésének megújítása (OT 19; AG 31).
  - Pedagógiai kutatások követése (ChD 13).
  - A katekumenátus gyakorlatának megújítása (SC 64).
- Zsinat utáni dokumentumok a katekézis fejlődéséért
  - ÁKD 1971
  - EN 1975
  - 1977 püspöki szinódus → CT 1979
  - KÁD 1997
  - MKD 2000

A katekézis megújult szemléletmódja

- Kerügmaticus → cél a Jó hír felragyogtatása nem adathalmaz közlése
- Antropológiai avagy perszonalisztikus → a katekézis válaszol az élet kérdéseire
- Közösségi → a szabadság közösségi dimenziója: együtt építjük Isten Országát
- Vegye figyelembe a szekularizáció szellemét → szóhasználat, de nem szolgai behódolás
- Nevelés-centrikus → életkori sajátosságok figyelembe vétele.

A katekézis az evangelizáció egy megújult pasztorális tervében

- Missziós küldetés: „Menjete az egész világra és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek.”
- Az egyház természeténél fogva missziós beállítottságú.
- Evangelizáció célja a hit felkeltése, az Örömhír elvitele minden csoporthoz.
- Az Evangélium belső erejével átalakít minket.
- A katekézist meg kell előzze az evangelizáció.
- A folyamatos katekézis beépíti és felhasználja amit az alany az evangelizáció során megismert és megtapasztalt.

Az egyház evangelizációs tevékenységének felépítése

- Az Egyház a világban a világért az Isten Országában
- Az Egyház funkciói Isten országának jelenvalóvá tételére
- Az evangelizáció folyamatának fő területei és formái
- Az egyházi gyakorlat szereplői és intézményes feltételei

Az Egyház küldetésének felépítése Az Egyház a világban a világért az Isten Országában szolgálatában

- Az Egyház mint az üdvösség egyetemes szakramentuma, az Ország szentsége nem egyezik meg az Isten Országával, de annak lehetőségeit és magvait hordozza.
- A közösség erőlködésének végső értelme: **az Ország értékeinek terjedése**
- A világ nem ellentéte az Orzágnak, hanem benne és érte valósul meg az Ország
- Az Egyház egyszerre látható gyülekezet és kegyelmi közösség
- Az Egyház feladata nem saját maga növelése ill. megőrzése, hanem a világ növekedésének serkentése Isten akarata szerint → az Egyház szentségi eszköz.

Az Egyház funkciói Isten Országának jelenvalóvá tételére

- **Diakonia** → Isten Országában az egyház közvetítése által **megvalósul a diakóniában**
- **Koinonia** → Isten Országában az egyház közvetítése által **megélt a koinoniában**
- **Martyria** → Isten Országában az egyház közvetítése által **hirdetett a martyriában**
- **Liturgia** → Isten Országában az egyház közvetítése által **ünnepeelt a liturgiában**
- A négy egyházi funkció elválaszthatatlan egymástól
- Az egyház alapvetően közösség és szeretet, amit azután hirdet és ünnepeel.

Az evangelizáció folyamatának fő területei és formái

- Missziós tevékenység
- Katekumenális tevékenység
- Pasztorális tevékenység
- Jelenlét és tevékenység a világban

Intézményes aspektus

- Papképzés és a plébániai munkatársak képzése
- Hivatásgondozás kérdése
- Intézmények állandó felülvizsgálata
- Ez a szint relatív és a többit szolgálja → tehát annyiban van jelentősége, amennyiben *Isten Országát építi*
- *Ha ezt figyelmen kívül hagyjuk akkor az intézményes apparátus akadállyá válhat.*

A katekézis az ige szolgálata, Krisztus megvallása

- A Jézus Krisztusban kinyilatkoztatott Isten Igéje a katekézis szívében
- A keresztény hittapasztalat a kateketikai kommunikáció központi eleme
- A katekézis mint a hit elmélyítése (azonosulás Jézus hitével és az Egyház hitével)

A Jézus Krisztusban kinyilatkoztatott Isten Igéje a katekézis szívében

- Jézus Krisztus, Isten megtestesült Igéje, a kinyilatkoztatás csúcsa és középpontja.
- Az Isten Igéje üdvösség-üzenet az embernek
- Isten Szava konkrét kultúrába ágyazódik
- Isten szava a Szentlélek ajándéka
- Isten szavának eszkatológikus dimenziója

A keresztény hittapasztalat a kateketikai kommunikáció központi eleme

- A tapasztalat jellemzői
  - Személyesség; az egész személyt érinti (értelem-érzelem-akarati); Reflexió; ha kimondjuk akkor válik élménnyé; átalakít
- A vallási tapasztalat jellemző jegyei
  - Nem akármilyen területről (legalapvetőbb élmények); lehatolás a valóság mélységében található misztériumig.
- A keresztény vallási tapasztalat (hittapasztalat) sajátos jegyei
  - Az Egyházi hagyomány megőrzi és továbbadja a hittapasztalatot
- Saját élettapasztalat összevetése a kereszténység forrásaiban lévő hittapasztalattal.

A katekézis mint a hit elmélyítése

- A kinyilatkoztatás minden igazsága válasz egy alapvető, az emberi létezését érintő kérdésre
  - Kinyilatkoztatás válaszai > az ember várakozása
  - Kinyilatkoztatás válaszai > az ember befogadóképessége
- A katekézis szíve
  - Föléleszteni és kiszélesíteni
  - Elmélyíteni
  - A hittapasztalat továbbadásakor fontos a megfelelő nyelvezet kiválasztása, a saját tapasztalatok megosztása a múltból vett példák mellett
  - Kifejezésük a liturgikus gesztusok és a vallási nyelvezet segítségével saját magunk és mások számára

Nem megfelelő kommunikációs modellek a katekézisben

- Katekézis mint a vallásos kifejezési formák közvetítése: **puszta ismertetés a gyökerek megismerése nélkül.**
- A katekézis mint az élet problémáinak tárgyalása: **az élet kérdéseinek tárgyalása a „hittel való összevetés” nélkül.**
- Katekézis mint a vallásos kifejezési formák „alkalmazása”: **a szimbólumok használatának megtanítása a hit elmélyítése nélkül**

A katekézis mint a hit nevelése

- Az Isten önfeltárukozása a kinyilatkoztatásban objektív tényező, míg az ember válasza a hit szubjektív valóság
- A hit az Isten ajándéka de választ vár az embertől. Nem maradhat közömbös, döntenie kell.
- A hit nevelése közvetítő tevékenység, amellyel az ember megkönnyítheti, segítheti a hit ébredését és gazdagodását, valamint elgördítheti a kibontakozása előtti akadályokat.
- A katekézisnek tehát eszköz-szerepe van.

A hit dinamikus fejlődése

- Út a megtéréstől a személyes érettség felé
- Az érett hit olyan alapmagatartás, amely
  - A személyiség központjába kerül
  - Átfogja a személyiség egészét
  - E dimenziók együttesen és arányosan fejlődnek
- Az érett hit dimenziói
  - Értelmi (kognitív)
  - Érzelmi (affektív)
  - Tevékeny (operatív)

A katekézis feladatai

- A szüntelenül megújuló megtérés előmozdítása
- A hit, remény szeretet mint keresztény alapmagatartás kibontakozásának előmozdítása
- A keresztény hit ismeretének teljességére vezetni
- A keresztény életformára nevelni

Az Egyház katekézise a katekézis egyháza

- Az egyház a kateketikai tevékenységet végzi (alany)
- Az egyház a kateketikai tevékenység természetes közege (ahol történik)
- A katekézis az egyház mint közösség megtapasztalásának helye.
- A katekézis az egyház megújulásának egyik alapvető tényezője.
- A katekézis feladata, hogy az evangélium szellemében megújult, hiteles, vonzó és meggyőző egyházképet adjon.

A hierarchikus egyházmodell

- Ekkleziológiai jegyek
  - Független irányú hierarchikus tagolódás
  - Egyházi személyek és laikusok (a tanítás és a gondozás tárgyai → a karizmák nem érvényesülhetnek)
- Kateketikai koncepció
  - Hitigazságok közvetítése
  - A világiak szerepe helyettesítő, vagy végrehajtó jellegű
  - Kevés hely jut a kreativitásnak

Az intézmény-ellenes egyházmodell

- Ekkleziológiai jegyek
  - A keresztény nép közvetlen kapcsolatban van a kinyilatkoztatás forrásával
  - A papság értelmező szerepe csökken
  - Személyes és közösségi karizmák szerepe túlzottan felértékelődik
- Kateketikai koncepció
  - A keresztény nép önállóan magyarázza a Szentírást
  - Főszentelt szolgálattevők munkájára nincs szükség
  - A közösség egésze „fogalmazza újra” a krisztusi örömhírt.

A közösség és szolgálat egyházmodell

- Ekkleziológiai jegyek
  - A keresztények feladata és felelőssége a keresztség szentségéből fakad.
  - Karizma: a Szentlélek ajándéka az Egyház szolgálatára és építésére
  - Isten Országának munkálásában való tevékenykedés
  - Helyi egyházak szerepe
- Kateketikai koncepció
  - Elvezetni az **érett hitre, növelni a hitet a közösségben is**
  - Mindenki szerepvállalása a kapott adományoknak megfelelően
  - Nincs tökéletes kateketikai módszer: felfedezés és alkalmazás

---

A katekézis végzői és felelősei

- Felszentelt személyek
  - Püspökök
  - Papok
- Katekéték
- A családtagok

A hitelesség kritériumai a közösség és szolgálat modellben

- Hűség Krisztushoz
- Hűség a Szentlélek megújító frissességéhez
- Hűség az egyházhoz (katolicitás kritériuma)
- A kinoniában és a diakóniában lesz megtapasztalható a hitelesség
- Hűség a konkrét ember állapotához

A katekézis ökumenikus alapelvei

- A más tanítások ismerete
- A nem-katolikusokat sértő beszéd mód elkerülése
- Nyelvezet a világosság és közérthetőség szolgálatában
- Hitigazságok hierarchiája
- A tanítás nem redukálható a „közös dolgokra”
- Közös tevékenységek szorgalmazása

Katekézis kapcsolata a diakóniával

- Két elképzelés
  - A diakónia és a katekézis nincs és nem is kell, hogy kapcsolatban legyen egymással
  - A katekézis feladata az egyház hitelességének megteremtése a szociális felelősségvállaláson keresztül (egymást fedi a két terület)
- A katekézisnek jelentős szerepe van a diakóniára való nevelésben
- A szeretetgyakorlat az Egyház hagyományában
- Az egyház felelősége az egész emberért és a társadalom növekedéséért

---

Konkrét témák, amelyek megvilágítják a katekézis diakonális dimenzióját

- Népek közötti béke és egyetértés szolgálata
- A munkakörülmények emberibbé tétele
- Az emberiség legalapvetőbb szükségletei kielégítésének problémája
- A politikai felelősségvállalás
- Az emberi élet védelme a megfogantatástól egészen a halálig.
- Természet és környezetvédelem
- Szociális és gazdasági kérdések
- Az emberek hátrányos megkülönböztetésének különböző formái

A kateketikai terv részeként

- A társadalmi helyzet felmérése
- A helyzet okkereső értelmezése az evangéliumi értékek fényében
- A negatív jelenségek kritikája
- Konkrét célokat tartalmazó terv kidolgozása
- A megvalósítás személyi és anyagi feltételeinek biztosítása

Katekézis és koinonia

- Egyesület: a tagok egy közös cél elérésére társulatba szerveződnek (a személy háttérbe szorul).
- Közösség: A feladathoz és teljesítményhez képest a baráti, testvéri kapcsolatok állnak előtérben.
- Az egyház közösség, és mindaz amit tesz közösségként kell tennie → közösségek teremtése; meglévő közösségek megerősítése.
- A közösségi megújulás jelenlegi irányvonala az egyházban
  - Keresztény felekezetek közötti ökumenikus egységtörekvés
  - Katolikus egyházon belüli decentralizálás.

A hiteles egyházi közösség kritériumai

- Egyháziasság szempontjai
  - Evangélium központi szerep
  - Közösség az egyházzal

-
- Alapvető egyházi funkciók megélése (szolgáló szeretet; testvéri közösség élése; isten szavának szolgálata; a hit ünneplése)
  - A miniszterialitás megélése (felszentelt személyek szolgálata; karizmák kibontakozása, hivatásápolás)
  - Az egyházi csoportok betegségei, a közösség éretlenségének jegyei.
    - Elszigetelődés
    - Egyházi funkciók valamelyikének elhanyagolása
    - Hibák a szolgálatok összehangolásában
  - Konfliktushelyzetek megoldásának képessége
    - Hit egysége, szeretet szelleme, az egyház épülése
  - A katekézis kettős célja
    - Egyén hitre vezetése
    - Érett egyházi közösséget létrehozni

A közösség jelentősége a katekézisben

- A közösség nélkülözhetetlen alapfeltétel
  - A hiteles közösség élete a hitről szóló élő tanúságtétel, vagyis maga a katekézis. Tárgy csakis a megélt valóság lehet.
- A közösség a katekézis természetes közege, helye
- A közösség a katekézis alanya
- A közösség a katekézis címzettje
- A közösségépítés a katekézis végső célja
  - Üdvösség = Istennel és embertársakkal való harmónikus közösség.
- Nem elég, hogy a katekézis közösségben történjen, hanem hogy a közösség katekézise legyen.

A katekéta jellemvonásai és feladatai

- Jellemvonások
  - Másokat feltétel nélkül elfogadó, nyitott
  - Képes mély emberi kapcsolatokra
  - Vezető szerepre teremt
  - A résztvevők képességeit, értékeit életre kelti
- Feladatai
  - Animátor
  - Nevelői szerepet töltenek be.
  - Jól közvetít és a közvetítés elősegíti
  - Személyes életével tesz tanúságot

Katekézis és liturgia A problémák

- Liturgikusok panaszai
  - Elhanyagolják a liturgikus életre nevelést
  - Liturgikus élmény háttérszerepe az antropológiai dimenzióval szemben
  - Liturgikus cselekményeket csak hitoktatási céllal használják
- Kateketikai részről
  - Krisztus szabadító jelenlétének nemcsak a liturgia a helye
  - Nem csak a liturgia katekézis forrása
  - Az alapvető kateketikai körülményeket nem lehet figyelmen kívül hagyni
  - A szentségekre való felkészítés

A liturgia az egyház életében

- A zsinat felfogása
  - Üdvtörténeti jelleg; krisztusközpontúság; kommunió-egyház; eszkatológikus jelleg.
- A liturgia Isten szavának és a közösség hitének találkozási helye
- A liturgia és az Egyház szentségi jellege
- Az élet liturgiája

A liturgia kateketikai vonatkozásai

- A liturgia folyamatos katekézisnek is nevezhető (vö. SC 33).
- A liturgia a katekézis szerves része, és mint viszonyítási pont a katekézis részére
  - Liturgikus év: lehetőség az elmélyülés számára
  - A kateketikai gyakorlat előkészíti a híveket
  - A liturgia a katekézis egyik nélkülözhetetlen viszonyítási pontja, *de nem az egyedüli.*

A katekézis módszertani vonatkozásai

- Vannak akik nem tartják fontosnak a módszert, vannak akik szembeállítják a tartalommal → egymást feltételezik és kölcsönösen kiegészítik
- A kateketikai tervezés lépései
  - Helyzetfelmérés

-
- A helyzet értelmezése
  - Tervezés (célok: reálisak és megvalósíthatók egymáshoz kapcsolódók).
  - Végrehajtás
  - Kiértékelés
  - Újratervezés
  - A kateketikai modellnek tartalmaznia kell különböző hangsúlyokkal a következő elemeket:
    - Tanítás: intellektuális képzés
    - Keresztény szellemű nevelés
    - Bevezetés a keresztény életmódba

A kateketikai foglalkozás egymást követő elemeinek kiválasztása

- Információközlés, és információcsere
- Személyes kapcsolatok ápolása
- Feladatvállalás
- ünneplés

Módszerek a katekézisben Alapelvek

- Tapasztalati (élmény) elv
- Közösségi elv
- Csoport elv
- A nyelvezetek, kifejezés módok sokféleségének elve
- Tevékeny részvétel elve
- A személy elsőségének elve
- A globalitás elve

Katekéták személye és képzése

- A katekézis megújulása a katekéták személyes megújulásán múlik (MKD 103-104).
- Munkatársak keresése, képzése, továbbképzése
- A munkatársak kísérése
- Kritika és MKD.